

14. *Ukrainska mova. Prohrama dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv iz navchanniam polskoju movoiu. 5-9 klasy* [Ukrainian language. Program for general education institutions with Polish language of instruction. 5-9 grades]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>

15. *Ukrainska mova. Prohrama dlia profilnoho navchannia uchniv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv. Filolohichniy napriam, profil – ukrainska filolohiia. 10-11 klasy* [Ukrainian language. Program for profile training of students of general educational institutions. Philological direction, profile - Ukrainian philology. 10-11 grades]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

16. Tsaralunha, I. B. *Porivnialna hramatyka slovianskykh mov* [Comparative grammar of Slavic languages]. URL: <https://msn.khnu.km.ua/course/view.php?id=7105>

**ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА**

**ПОДЛЕВСЬКА Неля Володимирівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету.

**Наукові інтереси:** методика викладання філологічних дисциплін, мовно-комунікативні основи культури спілкування, міжкультурна комунікація і проблеми перекладу.

**INFORMATION ABOUT THE AUTHORS**

**PODLEVSKA Nelia Volodymyrivna** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Slavic Philology, Khmelnytskyi National University.

**Scientific interests:** methods of teaching philological disciplines, linguistic and communicative foundations of the culture of communication, intercultural communication and translation problems.

*Стаття надійшла до редакції 13.08.2022 р.*

УДК 38.036:378.3

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-162-167

**ПРИСЯЖНИЙ Віталій Вікторович** –

аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти  
Центральноукраїнського державного педагогічного  
університету імені Володимира Винниченка  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9625-431X>  
e-mail: attorney2506@gmail.com

**ПИТАННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НАУКОВИХ РОЗВІДКАХ  
УКРАЇНСЬКИХ ДОСЛІДНИКІВ**

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Освіта як основа духовно-культурного, соціально-економічного розвитку суспільства є державним пріоритетом будь-якої країни. Очевидно, що модернізація освіти є важливим фундаментом соціальнокультурного прогресу соціуму. Сучасний стан реформування системи освіти в Україні як середньої, так і вищої ланок зумовлений вимогами часу, інтеграцією у світовий, зокрема європейський, освітній і науковий простір, забезпеченням її конкурентоспроможності в міжнародній спільноті, що висуває нові вимоги до якості підготовки майбутніх учителів, зокрема й музичного мистецтва, та загострює необхідність вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду в цьому напрямі.

Сьогодні перед освітньою системою постають нові завдання, великого значення набуває виховання творчої особистості, розвиток здібностей, створення умов для розкриття креативності як важливої складової її формування. Пріоритетну роль у розвитку творчої особистості має музичне виховання. Одним із найважливіших завдань, що постає перед педагогом у навчальному закладі є

музично-естетичний та творчий розвиток особистості, формування її музичних здібностей, адже загальновідомо, що виховне значення музики дуже важливе й велике. Музика впливає безпосередньо на почуття людини, допомагає їй пізнавати оточуюче середовище, активно формує ставлення до навколишнього світу.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблема впливу музики на формування духовної культури особистості розглядалась у психолого-педагогічних дослідженнях В. Бехтерева, Л. Виготського, А. Готсдінера, Б. Теплової та ін. У роботах О. Апраксіної, Н. Ветлугіної, Д. Кабалецького, А. Канеман, А. Хрипкової, В. Шацької музика розглядається як механізм зв'язку моральних та естетичних впливів на особистість.

Внесок видатних вітчизняних освітян минулих років у розв'язання питань музичного виховання, розкрито в роботах Л. Іванової, С. Морозової, С. Процика, Н. Роман, Є. Федотова, І. Фрайта та ін.

Велику увагу проблемам музичного виховання дітей, молоді та юнацтва приділяють і сучасні вітчизняні науковці М. Гейченко, Л. Гончаренко, Г. Дідич, О. Ляшенко,

О. Олексюк, Г. Падалка, Л. Масол,  
О. Ростовський, В. Черкасов та ін.

**Мета статті** – розкрити історичний аспект проблеми та сутність поняття «музичне виховання», проаналізувати процес становлення музичної освіти в Україні й виявити тенденції її розвитку й модернізації.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Музичне мистецтво – яскравий та незамінний засіб формування цілісної особистості людини. Музика володіє своєю «мовою» і важливим завданням фазівця музичного виховання є не просто навчити дитину виразно, чисто співати та рухатись під музику. Музика та різноманітні види діяльності, пов'язані з нею, можуть визвати в людини особливу потребу, бажання спілкуватися з нею, а по мірі можливості і «розмірковувати» в ній (термін Д. Кабалевського). В цьому полягає естетичний аспект музичного виховання, і тільки в умовах створення естетичної атмосфери успішно здійснюється всебічний розвиток особистості. Таким чином, музично-естетичне виховання є не самоціллю, а засобом всебічного, гармонійного розвитку, у процесі якого особливо успішно формуються моральні якості людини [3, с. 24].

Видатний український педагог ХХ ст. В. Сухомлинський називав музику могутнім засобом естетичного виховання та вважав, що вміння слухати й розуміти музику – одна з елементарних ознак естетичної культури, без якої неможливо уявити цілісного повноцінного виховання особистості [8, с. 342].

Отже, зауважимо, що сучасний стан музичного виховання потребує осмислення та вироблення стратегії шляхів подолання кризи у процесі розвитку національної системи музичного виховання, яка б спиралася на глибокі традиції українського музичного виховання, закладені ще на початку ХІХ ст., відповідала б вимогам часу. Тільки така система буде сприяти формуванню особистості, яка буде прагнути змінювати своє життя на краще, жити за законами краси, відповідати тим вимогам, які закладені в державній концепції розвитку освіти України, стрижнем якої є розвиваюча, культурологічна домінанта. Підвищення ефективності процесу виховання духовно-багатого покоління зумовлює опрацювання історичного і теоретико-методологічного аспектів процесу виховання й навчання минулого, урахування його корисного досвіду. Без вивчення розвитку теорії й практики музичного виховання та навчання в минулому неможливо збагнути сучасне й передбачити майбутнє, а також забезпечити єдність, наступність і спадкоємність у вихованні поколінь.

Як зазначено в Державній національній

програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття»), навчально-виховний процес повинен бути здійснений у невіддільності освіти від «національного ґрунту, її органічному поєднанню з національною історією і народними традиціями, збереженні та збагаченні культури українського народу» [11, с. 45].

Український народ має чималий досвід у галузі естетичного виховання особистості, методів і форм музично-естетичного виховання. Проблема музичного виховання і в наш час привертає увагу філософів, психологів, педагогів та соціологів. На сучасному етапі актуальними стали питання аналізу та осмислення тих перетворень у галузі музичного виховання, які почали відбуватися в кінці 80-х – початку 90-х років, становлення та розвитку української системи музичного виховання на початку ХХІ століття.

Висновки аналізу педагогічних, просвітницьких та естетичних процесів в Україні представлені в монографіях, наукових публікаціях й навчальних посібниках. Вони відтворюють насамперед розвиток української педагогічної теорії й практики, музичної культури з позицій фактичної творчої діяльності окремих діячів, творчих спілок, соціально-економічних процесів, які впливали на розвиток української культури.

Відомі українські науковці Т. Гризоголова, І. Зязюн, Л. Коваль, Г. Масол, В. Орлов, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницький, Т. Танько, Г. Шевченко, В. Шульгіна, О. Щолокова вивчали концепції реформування мистецької освіти та музичного виховання в Україні, розробили численні практичні рекомендації щодо здійснення цього процесу в різних умовах функціонування системи освіти [7].

У педагогічній і музикознавчій науці радянського періоду загальні питання історичного розвитку музично-естетичного виховання, еволюцію форм та методів навчання музики розглядали І. Анісімова, О. Апраксіна, Н. Добровольська, А. Каленіченко, Л. Коваль, Д. Локшина, С. Марченко, Л. Масол, В. Орлова, О. Ростовський, Г. Падалка, О. Рудницька, Т. Танько, Л. Хлебнікова, Т. Цвелих, Г. Шевченко та ін. Ці роботи містять багатий фактичний матеріал, дають певні уявлення про тенденції та особливості музично-естетичного виховання в різних регіонах, на окремих історичних етапах, можуть бути використані як джерельна база для подальших наукових розвідок.

У розвиток теорії і практики музично-естетичного виховання значний внесок зробили такі відомі вчені, педагоги, музикознавці, як О. Апраксіна, Б. Асаф'єв, Н. Ветлугіна, Н. Гродзенська, Д. Кабалевський, А. Мировпольський, М. Леонтович, М. Лисенко,

Д. Огороднов, О. Ростовський, Б. Теплов, Б. Яворський та ін.

Термін «музично-естетичне виховання» за останні роки глибоко вивчають у вітчизняній педагогічній науці. Сучасні українські вчені музичне виховання розглядають як складний діалектичний процес розвитку художньо-творчих здібностей особистості, здатності до естетичного сприймання й переживання музики у процесі якого розвивається інтерес до музики, вдосконалюється здатність розуміти музичне мистецтво, співпереживати, сприймати його з естетичною насолодою.

Так, О. Ростовський пропонує таке визначення цього терміна: «Музично-естетичне виховання в Україні – це діалектична взаємодія інституцій створення, накопичення і збереження досвіду національного музичного мистецтва з процесами передачі цього досвіду із покоління в покоління у тісному суспільно-історичному та соціально-економічному зв'язках. Разом з тим це процес передачі та засвоєння особистістю емоційно-художніх образів українського, зарубіжного музичного та суміжного з ним мистецтв, які спроможні спонукати її до творчої діяльності і створення навколо себе життя, побудованого на кращих морально-етичних цінностях, що виробило людство» [6, с. 145].

Поняття «музичне виховання», на думку О. Олексюк, є спеціально організованим процесом, який передбачає формування особистісних якостей учня та розвиток його здібностей засобами музичного мистецтва» [4, с. 9].

Досліджуючи проблеми теорії та методики музичної освіти В. Черкасов визначає, що музичне виховання – це усвідомлений і цілеспрямований вплив на дитину засобами музичного мистецтва, спрямований на формування естетичної культури особистості, поглядів і переконань, цінностей, а його зміст, форми й методи залежать від вікових особливостей дітей, культурно освітнього середовища, у якому зростає особистість та регламентуються Державними стандартами [10, с. 87].

О. Сироєжко вважає, що зміст поняття «музично-естетичне виховання» розглядається дослідниками у таких аспектах як: складова духовного розвитку людини, її художньо-емоційної сфери, естетичного ставлення до навколишньої дійсності у процесі формування особистості; засіб розвитку музичних здібностей людини, що забезпечують свідоме сприймання творів музичного мистецтва, здатність критичного ставлення до музичних явищ, поширення впливу музики на процеси спілкування людей, покращання їхнього побуту, збереження та примноження національних музичних традицій; спеціально

організований цілеспрямований процес формування музичних якостей і музично-естетичної свідомості. Музично-естетичне виховання включає процес формування музично-естетичної свідомості особистості, системи її музичних здібностей і навичок музично-творчої діяльності та реалізується засобами створення музично-естетичного середовища; педагогічної діяльності педагогів, які забезпечують виховний вплив музичних явищ; створення умов для самостійної музично-творчої діяльності особистості [7, с. 80].

Отже, визначення музичного виховання як одного з найважливіших чинників формування духовної культури особистості відоме ще з давніх часів. Незважаючи на різноманітність музично-педагогічних поглядів, з часів античності й до сучасності актуальною проблемою музично-педагогічних досліджень є питання можливостей впливу музики на особистість. Засади уявлень про значення музики в релігійному, етичному, естетичному, патріотичному, емоційному, інтелектуальному вихованні були закладені ще такими видатними постатями, як Конфуцієм, Сократом, Платоном, Аристотелем, Піфагором, Я. Коменським, Ж.-Ж. Руссо, Г. Сковородою, Й. Песталоцці, К. Ушинським, М. Лисенком, М. Леонтовичем, Е. Жак-Далькромом, Б. Яворським, Б. Асаф'євим, З. Кодаєм, К. Орфом, В. Сухомлинським, Д. Кабалецьким і багатьма іншими.

Найбільш плідним і значним періодом розвитку музично-естетичної творчості в Україні, як вважає В. Черкасов, є ХІХ століття – початок ХХ століття. Діяльність видатних композиторів цього періоду, громадських діячів та літераторів, музикознавців, музикантів-виконавців, окремих творчих спілок і товариств значно вплинули на розвиток теорії й практики музично естетичного виховання українського народу [10, с. 90].

Процес музично-естетичного виховання спостерігаємо з давніх часів. Сучасні дослідники умовно поділяють його на такі етапи:

І етап – історико-синкретичний (до ХІ ст.), коли вплив музичних явищ на людей охарактеризований сикретичністю – тісним зв'язком з повсякденним життям, побудованим на ритуалах і обрядах релігійного та народно-традиційного характеру. Змістом цього процесу стали народні пісні та музично-поетичні обряди. Важливим засобом духовного та інтелектуального розвитку були ігри з елементами пісень, танців, які давали поштовх фантазії та творчій уяві.

2 етап – ортодоксально-секуляризаційний (ХІ–ХІХ ст.), для якого властива діяльність культової мережі музичних осередків, що своєю діяльністю поступово поєднували релігійну спрямованість музичного

оформлення культових обрядів з професійним музичним навчанням, яке мало світський характер (XI–XII ст.) – Десятинна церква в Києві, Києво-Печерська Лавра, Андріївський монастир. Тут навчали хоровому співу, який мав історичну назву «знаменний розспів». До цих часів належать й перші зразки записів музичних творів так званими «крюками», які пізніше стали називати «знаменами».

До цього ж етапу становлення процесу музично-естетичного виховання зараховують і виникнення та діяльність освітніх закладів. Найзначнішою подією стала діяльність Острозької слов'яно-греко-латинської академії (1576–1636 рр.), де навчання музиці входило до навчальної програми. У цей період діяли братські школи, які були поширені в містах Київської, Львівської, Луцької, Перемишльської, Холмської та інших єпархій. До цього ж етапу належить виникнення перших науково-методичних посібників змузичного навчання й виховання. Це передусім теоретичний твір Й. Шпангенберга «Питання музики для вжитку Нордгаузенської школи, або як легко і правильно навчати молодь співів» (1542 р.) та підручники невідомих авторів «Что есть мусікія?» і «Наука всея мусікії, або хочеш, чоловіче, розуміти київське знамя і пеніє чинно сочиненное» (перша пол. XVII ст.). Але найвищим досягненням музично-теоретичної педагогічної думки XVII ст. вважають праці М. Дилецького (1630–1680 рр.) – «Грамматика мусікійска» та «Спосіб до заправи дітей», що стали першими навчальними посібниками для вчителів, які навчали дітей та молодь співу й нотній грамоті.

III етап – змістовно-визначальний, який охоплює період 60–90-х рр. XIX ст. й охарактеризований становленням самосвідомості передової української інтелігенції, появою перших форм організації музичного виховання, побудованого на певній науково-методичній базі, яка мала системний характер, виникненням культурно-освітнього руху та музичних освітніх організацій, що своєю діяльністю визначали й стверджували основну мету музично-естетичного виховання українського народу в контексті розвитку та поширення української національної культури.

Вагому роль у цьому процесі відіграли видатні громадські діячі, письменники та музиканти другої половини XIX–початку XX ст. Їхня громадська й професійна діяльність була спрямована на відродження самосвідомості українського народу, збереження та подальший розвиток його культурної спадщини. Діяльність Т. Шевченка, О. Духновича, І. Франка, Лесі Українки, Ю. Федьковича, С. Миропольського, Стапена Сірополька та ін. сприяли відродженню українських традицій у літературі й мистецтві,

що прогресивно відбилося на становленні й розвитку національної школи та виховання.

IV етап – педагогічно спрямований – розпочався наприкінці XIX ст. Він позначений насамперед цілеспрямованою педагогічною діяльністю видатних українських композиторів і музикантів, таких як М. Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович, Я. Степовий, Б. Підгорецький, О. Кошиць, Ф. Якименко, М. Вербицький, І. Лаврівський, С. Воробкевич, В. Матюк, А. Вахнянін, С. Людкевич, В. Барвинський, Н. Нижанківський, Ф. Колесса, М. Колесса, Г. Дяченко, Л. Ревуцький, В. Косенко, П. Козицький, М. Вериківський, О. Мишуга, І. Алчевський, С. Крушельницька, М. Менцинський та ін., виникненням музично-просвітницьких організацій, музичних навчальних закладів та побутового музикування, що стало фундаментом створення системи музично-естетичного виховання дітей та молоді в Україні [2, с. 78].

Безперечно, значний внесок у розвиток музично-естетичного виховання кінця XIX ст. зробили західноукраїнські музиканти й композитори. С. Воробкевич започаткував ідею створення дитячого вокального репертуару, в основу якого покладено народнопісенний матеріал. В. Матюк став автором «Руського співаника для шкіл народних, який, разом із «Малим катехизом музики» створив малу прогресивну школу співу, де теоретичний матеріал катехизу закріплювали практичними вправами зі співаника. Згодом ця ідея була підтримана С. Воробкевичем, М. Копком та іншими західноукраїнськими митцями. І. Купріян видав «Учебник початкових відомостей музики і співу» й ввійшов в історію як автор першого теоретичного підручника з музики.

Хоча цілісної системи національного музичного виховання в повній й завершеній формі західноукраїнські композитори не сформували, у деяких наукових працях, численних газетних і журнальних статтях, підручниках, збірниках вони висунули низку важливих ідей щодо вдосконалення змісту, форм й методів музичного виховання. Ці здобутки були продовжені й розвинуті в діяльності С. Людкевича, Ф. Колесси, В. Барвинського, Б. Вахняніна, М. Гайворонського, Н. Нижанківського та ін. українських композиторів першої половини XX ст. [10, с. 77].

У період «розвиненого соціалізму» (1970–1980 рр.) в Україні важливими принципами теорії і практики музично-естетичного виховання були залучення до музично-естетичної діяльності широких верств населення, створення масового мистецтва, яке б сприяло самовідданій праці людини та розквіту держави. Теорія і практика музично-

естетичного виховання в Україні періоду так званого «розвиненого соціалізму» спиралися на досягнення наукової думки радянських учених, які будували її на методологічній основі марксистської теорії комуністичного виховання. Одним з головних принципів цієї теорії було ствердження необхідності масового залучення до естетичної діяльності всього народу, створення масового мистецтва, яке надихало б людей на подальшу самовіддану працю заради світлого майбутнього [10, с. 234].

Початком нової ери в розвитку української нації є, безперечно, здобуття Україною незалежності, що надало можливості для нового розквіту всієї української культури, особливо музичного мистецтва, розвитку української музичної педагогіки. За останні кілька років музично-естетична наука збагатилася важливими дослідженнями, які накреслюють шляхи подолання кризи в галузі музичного-естетичного виховання, яка виникла в кінці ХХ ст.

**Висновки та перспективи подальших розвідок напруму.** Безумовно, провідне місце у процесі сучасного процесу музично-естетичного виховання в Україні відіграє постать учителя музичного мистецтва. В наш час, коли інтенсивно переосмислюються історичні та культурно-національні процеси, в Україні з'являються наукові розвідки, в яких автори намагаються дати об'єктивну оцінку суспільним явищам, що відбувалися впродовж довгого періоду шляху до незалежності, адже саме суспільні явища значно впливають на стан музично-естетичного виховання в країні. Безсумнівно, набуття Україною незалежності стало початком нової ери в розвитку культури українського народу. Але цей процес покладає на нас відповідальність в об'єктивному оцінюванні всіх процесів музично-естетичного виховання минулих десятиріч, виявлення всього того цінного, що було створено в період розвиненого соціалізму та аналізі всіх недоліків цього процесу.

В сучасних умовах музично-естетичне виховання дітей, молоді та юнацтва має опиратися на кращі зразки українського національного фольклору, виховувати любов до народних українських традицій, до рідної землі та історії наших предків, сприяти формуванню основних компонентів духовного світу особистості, національної самосвідомості та патріотичного мислення.

Зауважимо, що в сучасній системі музичного виховання та музичної освіти ще нечітко визначені теоретичні поняття та термінологічний апарат сучасного музично-естетичного виховання, недостатньо узагальнений імперичний досвід розвитку музично-естетичного виховання як суспільного

процесу, на що можуть бути спрямовані подальші наукові розвідки.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Особистість у системі інноваційних виховних дій. *Теоретико-методологічні проблеми розвитку особистості в системі неперервної освіти: [матеріали методологічного семінару АПН України 16 грудня 2004 р.]* / За ред. С. Д. Максименка. К., 2005. С. 45–57.
2. Зязюн І. А. Естетичний досвід особи. Формування і сфера вияву. К.: Вища школа, 1990. 172 с.
3. Кабалеvский Д. Б. Идейные основы музыкального воспитания в Советском Союзе. *Музыкальное воспитание в современном мире: Матер. IV конференции Междунар. общества по муз. воспитанию.* М.: Советский композитор, 1973. С. 23–33.
4. Олексюк О. М. Музична педагогіка: Навчальний посібник. К.: КНУКиМ, 2006. 188 с.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ: Освіта України, 2008. 274 с.
6. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навчально-методичний посібник. К.: ІЗМН, 1997. 248 с.
7. Сирожко О. В. Музично-естетичне виховання підлітків як науково-педагогічна проблема. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2019 р., № 65, Т. 1. С. 79–83.
8. Сухомлинський В. Вибрані твори: в 5-ти т. К.: Рад. школа. Т. 2: Сто порад учителю. 1976. 670 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. 3-тє вид., перероб і доп. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2007. 232 с.
10. Черкасов В. Ф. Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2014. 472 с.
11. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна ХХІ століття»). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п#Text>

#### REFERENCES

1. Bekh, I. D. (2005). *Osobystist' u systemi innovatsiynnykh vykhovnykh diy.* [Personality in the system of innovative educational actions]. Kyiv. S. 45–57.
2. Zyazyun, I. A. (1990). *Estetychnyy dosvid osoby. Formuvannya i sfera vyvayu.* [Aesthetic experience of the individual. Formation and scope of manifestation]. K.: Vyshcha shkola, 172 s.
3. Kabalevskiy, D. B. (1973). *Ideynyye osnovy muzykal'nogo vospitaniya v Sovetskoy Soyuz.* [Ideological foundations of musical education in the Soviet Union]. M.: Sovetskiy kompozitor, S. 23–33.
4. Oleksyuk, O. M. (2006). *Muzychna pedahohika: Navchal'nyy posibnyk.* [Musical pedagogy]. K.: KNUKiM, 188 s.

5. Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva (teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplyn)*. [Pedagogy of art (theory and methods of teaching art disciplines)]. Kyiv: Osvita Ukrainy, 274 s.

6. Rostovs'kyu, O. YA. (1997). *Pedahohika muzychnoho spryumannya: navchal'no-metodychnyy posibnyk*. [Pedagogy of musical perception: educational and methodological manual]. K.: IZMN, 248 s.

7. Syroyezhko, O. V. (2019). *Muzychno-estetychne vykhovannya pidlitiv yak naukovo-pedahohichna problema*. [Musical and aesthetic education of teenagers as a scientific and pedagogical problem]. Kyiv, № 65, T. 1. S. 79–83.

8. Sukhomlyns'kyu, V. (1976). *Vybrani tvory: v 5-ty t*. [Selected works: in 5 volumes]. K.: Rad. shkola. T. 2: Sto porad uchytelevi. 670 s.

9. Fitsula, M. M. (2007). *Pedahohika: navchal'nyy posibnyk dlya studentiv vyshchyykh pedahohichnykh zakladiv osvity. 3-tye vyd., pererob i dop.* [Pedagogy: a study guide for students of higher pedagogical institutions of education]. Ternopil': Navchal'na knyha–Bohdan, 232 s.

10. Cherkasov, V. F. (2014). *Teoriya i metodyka muzychnoyi osvity: navchal'nyy posibnyk*. [Theory and

methods of music education: study guide]. Ternopil': Navchal'na knyha–Bohdan, 472 s.

11. *Pro Derzhavnu natsional'nu prohramu «Osvita» («Ukrayina XXI stolittya»)*. [About the State National Program "Education" ("Ukraine of the 21st century")]. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/896-93-p#Text>

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

**ПРИСЯЖНИЙ Віталій Вікторович** – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

**Наукові інтереси:** професійна підготовка майбутніх фахівців музичного виховання.

#### INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

**PRYSYAZHNYI Vitaly Viktorovych** – a graduate student of the Department of Pedagogy and Special Education of the Central Ukrainian Volodymyr Vinnichenko State Pedagogical University.

**Scientific interests:** professional training of future specialists in music education.

*Стаття надійшла до редакції 20.08.2022 р.*

УДК 373.5.014.6

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-205-167-172

**РЕЗНІК Сніжана Дмитрівна** –

директор комунального закладу «Вінницький ліцей № 26», аспірантка кафедри менеджменту, права, статистики та економічного аналізу, Економічний навчально-науковий інститут Луганського національного аграрного університету  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8995-418X>  
e-mail: rznksd@gmail.com

### ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Надання освітніх послуг є одним з найпріоритетніших завдань держави. Чим вищий рівень якості надання таких послуг, тим кращий результат отримують заклади освіти, а саме конкурентоспроможного випускника. Заклади освіти зацікавлені в забезпеченні якості освіти, а саме проведення щорічного внутрішнього аудиту (моніторингу) надає можливість вивчити реальний стан освітнього процесу, виявивши слабкі і сильні сторони, і допоможе скорегувати напрямок розвитку закладу загальної середньої освіти. Проте, розробка і впровадження інструментарію проведення внутрішнього аудиту освітньої діяльності закладу загальної середньої освіти залишаються поза широким вивченням та дослідженням науковців і потребує уваги, так як керівники шкіл не мають достатньо знань і прикладів для якісного

проведення самооцінювання діяльності закладу освіти.

#### Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема вимірювання й оцінювання якості освітньої діяльності, визначення переліку її характерних ознак, пошуку показників і критеріїв якості вирішується науковцями всіх країн світу в межах квалітології. У витоків цієї науки стояли відомі філософи М. Реріх і М. Бердяєв. На початку ХХ ст. розвиток філософських течій у цьому напрямі запам'ятовується тим, що розгорнулася так звана квалітативна революція, тобто революція якості, яка охопила всі сфери життя та діяльності людини» [8]. Важливими для розуміння та розвитку вітчизняної теорії оцінювання розвитку закладу освіти на сучасному етапі є наукові праці таких учених як: І. Булах, Л. Ващенко, Г. Єльнікова, Ю. Жук, Т. Лукіна, О. Ляшенко, В. Маслов, М. Мруга, П. Полянській та ін., присвячені